

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»

№ 4 від 23.10.2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська академія
неперервної освіти»

№ 69 від 23.10.2024

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

**підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної
підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії)
у сфері загальної середньої освіти**

(нова редакція)

Укладач: Байназарова О.О., старший викладач, в.о. завідувача кафедри
виховання й розвитку особистості

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ – директори / консультанти ЦПРПП; учителі
базової школи, у тому числі ті, хто пройшов сертифікацію, науково-педагогічні
та педагогічні працівники КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – дистанційна

ОБСЯГ – 30 годин

ОСОБЛИВОСТІ: освітня програма підготовки (підвищення кваліфікації) розроблена на основі Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства науки і освіти України від 13.09.2024 № 1311.

НАПРЯМИ – формування і розвиток компетентностей, необхідних для здійснення комплексу заходів з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам у сфері загальної середньої освіти.

МЕТА – професійний розвиток фахівців у сфері загальної середньої освіти, які здійснюють комплекс заходів з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії).

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

- поглиблення й розширення знань фахівців щодо нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення супервізії;
- поглиблення й розширення знань з теорії й практики здійснення супервізії в загальній середній освіті;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок із здійснення супервізії, зокрема, проектування та реалізації циклу супервізії, вибору ефективних форм і методів супервізії, узагальнення й верифікації результатів та ін.;
- активізація розвитку значущих професійних якостей фахівців, у тому числі мотивації до професійного самовдосконалення, саморегуляції та рефлексії.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ:

- *знання й розуміння:* нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення, теорії та практики здійснення супервізії в загальній середній освіті;
- *уміння:* проектування та реалізації циклу супервізії, вибору ефективних форм і методів супервізії, узагальнення й верифікації результатів;
- *ціннісне ставлення* до здійснення супервізії, професійного самовдосконалення та саморозвитку.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу за дистанційною формою навчання: комп'ютерна техніка, доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	теоретична частина: лекція теоретичного конструювання	практична частина : інтерактивна лекція / тренінгове заняття	Разом
1. Організаційно-рефлексивний модуль				
1.1	Особливості організації навчання супервізорів щодо надання послуг професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти		2	2
1.2	Підсумки. Рефлексія. Підсумкове тестування		2	2
	<i>Усього годин за модулем</i>	0	4	4
2. Теоретичні та нормативно-правові засади супервізії в загальній середній освіті в умовах сьогодення				
2.1	Нормативно-правові та ціннісні засади супервізії	1	1	2
2.2	Андрагогічний підхід у супервізії	1	1	2
2.3	Супервізор як лідер освітніх змін	1	1	2
2.4	Профіль супервізора: особисті якості, цінності та компетентності	1	1	2
	<i>Усього годин за модулем</i>	4	4	8
3. Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку педагогічних працівників				
3.1	Супервізія: принципи, форми та методи	1	1	2
3.2	Документальне забезпечення супервізії	1	1	1
3.3	Процедура організації та здійснення супервізії	1	1	2
3.4	Супервізійна бесіда: планування і проведення	1	1	2

3.5	Інструменти для супервізії	1	1	2
3.6	Супервізія як інструмент розвитку професійної саморефлексії	1	1	2
3.7	Спостереження уроку		2	2
3.8	Педагогічний практикум		2	2
3.9	Практикум супервізора		2	2
	Усього годин за модулем	6	12	18
	Разом годин за робочою навчальною програмою	10	20	30

1. Організаційно-рефлексивний модуль

1.1 Особливості організації навчання супервізорів щодо надання послуг професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти

Це заняття передбачає ознайомлення слухачів з розкладом занять, організацією освітнього процесу, змістом та умовами проведення курсів, ознайомлення слухачів з рекомендованою літературою, вивчення якої допоможе розширити та поглибити їх знання.

При дистанційному навчанні слухачі також знайомляться з правилами онлайн спілкування в групі, умовою отримання сертифікатів тощо.

Проводяться інструктажі з безпеки життєдіяльності, з вимогами до слухачів щодо виконання Закону України “Про запобігання корупції”, Положення про академічну доброчесність, виконання Правил внутрішнього розпорядку, поведінки на онлайн-заняття.

Вирішуються інші організаційні питання.

1.2 Підсумки. Рефлексія

Підсумкове тестування передбачає встановлення рівня знань слухачів за результатами курсів підвищення кваліфікації.

1.3 Підсумкове тестування

Основне завдання навчального заняття – підбиття підсумків роботи, рефлексія діяльності слухачів, заповнення анкет зворотного зв'язку чи обговорення зауважень та пропозицій щодо покращення якості надання освітніх послуг, надання рекомендацій щодо професійного розвитку у міжкурсовий період. Обговорення умов отримання сертифікатів, заповнення звітної документації.

2. Теоретичні та нормативно-правові засади супервізії в загальній середній освіті в умовах сьогодення

2.1 Нормативно-правові та ціннісні засади супервізії

Нормативно – правові документи щодо організації та проведення супервізії в ЗЗСО у 2024 році. Методичні рекомендації щодо надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти.

Супервізія як вид наставництва. Відмінності наставництва та супервізії.

Супервізія: цілі, завдання, функції. Супервізор та супервізант: сутність понять. Співпраця супервізора та супервізанта на основі принципів НУШ. Сфери підтримки, взаємний вплив, стилі взаємодії. Чотири способи спілкування під час супервізії.

Практичні кейси. Активність (криголам) «Рефлексія на довіру». Робота в групах «Як будувати довіру». Робота в групах «Перше повідомлення».

Теорія та практика супервізії в Україні. Міжнародний досвід здійснення супервізії.

2.2 Андрагогічний підхід у супервізії

Сутність андрагогіки та її місце у супервізії. Ключові поняття андрагогіки. Чинники, що мають врахувати супервізори під час надання професійної підтримки та допомоги супервізантам.

Основні закономірності діяльності супервізорів. Загальні та конкретні закономірності. Принципи навчання дорослих, що є основоположними в організації супервізії.

Реалізація андрагогічного підходу на етапах супервізії. Індивідуальний підхід, взаємодія, рефлексія, практична спрямованість супервізії, орієнтація на результат.

Практичний кейс. Розробка кодексу супервізора-андрагога за складовими андрагогічного підходу.

2.3 Супервізор як лідер освітніх змін

Значення лідерства для супервізії. Основні вектори реалізації лідерства в супервізії.

Особисті якості супервізора-лідера. Якості ефективного лідера-супервізора та їх характеристика.

Лідерські стилі супервізора. Показники реалізації лідерства в супервізії. Роль супервізії у розвитку лідерських якостей супервізора. Дії супервізора, що спрямовані на розвиток його лідерських якостей.

Основні шляхи розвитку якості супервізора: професійне навчання, співпраця в професійних спільнотах, саморозвиток.

Практичний кейс. Аналіз лідерських стилів та визначення їх властивостей.

2.4 Профіль супервізора: особисті якості, цінності та компетентності

Структурно-змістові компоненти профілю супервізора. Складові профілю супервізора. Категорії осіб, які можуть бути супервізорами. Самооцінювання діяльності супервізора. Діагностичні методи та інструменти самооцінювання. Передумови успішної супервізії. Функції супервізії.

Характеристика основних ролей супервізора: супервізор-консультант, супервізор-тренер, супервізор-коуч, супервізор-наставник, супервізор-фасилітатор, супервізор-лідер.

Практичні кейси. Індивідуальна робота. «Коли я добре знаю і розумію сам себе, то мені краще зрозуміти інших, зрозуміти, чому я дію так чи інакше». Індивідуальна робота. «Метафори, які можуть описати роль супервізора в освіті». Індивідуальна робота. «Що робить і чого не робить супервізор». Колективна діяльність. SWOT-аналіз: «Власні сильні і слабкі сторони, можливості та загрози у контексті супервізії».

3. Супервізія як інструмент професійної підтримки та професійного розвитку педагогічних працівників

3.1 Супервізія: принципи, форми та методи

Принципи та методи супервізії. Форми організації та проведення супервізійних зустрічей: переваги та ризики. Місце проведення супервізії.

Значення результатів проведення супервізії для супервізанта та супервізора. Фіксація процесу та результатів супервізії.

Практичні кейси. Робота в групах. Опрацювання кейсів про ситуації під час супервізії.

3.2 Документальне забезпечення супервізії

Перелік документів для проведення супервізії. Запит на проведення супервізії. Цивільно-правовий договір про проведення супервізії. Особливості договору про проведення супервізії.

План-графік проведення супервізії. Види діяльності в плані-графіку супервізії. Документи верифікації результатів супервізії. Інформація, що включається до звіту про проведення супервізії. Акт здачі-приймання послуг із супервізії.

Анкета супервізанта за підсумками супервізії. Використання анкет самооцінювання та зворотного зв'язку. Свідectvo про проходження супервізії.

Практичний кейс: Аналіз ситуацій щодо ініціативи супервізії та висновку за її результатами.

3.3 Процедура організації та здійснення супервізії

Етапи проведення супервізії: підготовчий, основний, заключний. Структурно-функціональна модель супервізії.

Супервізійна сесія та її компоненти. Планування (бесіда з планування). Спостереження та вивчення робочої документації. Осмислення (бесіда за підсумками спостереження). Практичні поради та їх застосування. Рефлексивний аналіз.

Протоколи дій супервізора на різних етапах супервізії.

Практичний кейс: Прогнозування викликів щодо реалізації компонентів супервізійної сесії.

3.4 Супервізійна бесіда: планування і проведення

Супервізійна бесіда як головний метод супервізії. Індивідуальна та групова бесіди. Ризики, які необхідно передбачити під час вибору групової форми проведення супервізії.

Десять правил супервізійної бесіди. Етапи супервізійної бесіди. Види супервізійних бесід: бесіда з планування, бесіда з осмислення результатів спостереження, рефлексивна бесіда.

Навички ефективної комунікації. Використання різних типів запитань: закриті запитання, відкриті запитання, уточнюючі запитання, запитання для з'ясування, навідні запитання. Невербальні способи спілкування. Техніки рефлексивного слухання: ехо-техніка, перефразування, резюмування. Сильні запитання. Постановка ряду запитань із поступовим нарощенням складності (за М. Atkinson, 2007).

Практичні кейси. Активність «Рефлексивне слухання». Інтерактивна вправа «Сильні / несильні запитання».

3.5 Інструменти для супервізії

Анкета самооцінювання для супервізанта. Використання результатів цієї анкети для підготовки бесіди з планування та бесіди з осмислення (після спостереження).

Форма спостереження за уроком/заняттям педагога. Робота супервізора з формою спостереження за уроком: фіксація даних спостережень на уроці за визначеними показниками, відтворення та осмислення фактів після уроку, підготовка до подальшого, спільного з учителем аналізу уроку та моделювання бесіди з осмислення.

Портфоліо супервізанта. Підбірка матеріалів, структурованих за напрямками роботи супервізанта, що ілюструють хід та результати його діяльності. Орієнтовна структура портфоліо супервізанта.

Щоденник рефлексії супервізанта. Орієнтовна структура щоденника рефлексії.

План професійного розвитку супервізанта. Складові плану професійного розвитку педагогічного працівника.

Практичні кейси. Активність «Незручні ситуації під час супервізії». Робота в групах «Інструменти супервізії».

3.6 Супервізія як інструмент розвитку професійної саморефлексії

Рефлексія, саморефлексія, професійна саморефлексія. Аналіз, побудова висновків, узагальнень, аналогій, зіставлень і оцінок.

Самоаналіз та його можливості. Рефлексивне мислення. Стимулювання рефлексивного мислення та самоаналізу супервізантів. Методики розвитку рефлексивного мислення.

Асоціативний куш. Метод ПРЕС. Сутність методик «Закінчи речення», «Колесо балансу», «Дій!», «Фішбоун».

Практичні кейси: Моделювання супервізійної бесіди з використанням вправ на рефлексію. Розробка асоціативного куша до понять «супервізія», «супервізор», «супервізант».

3.7 Спостереження уроку

Педагогічний практикум.

Діяльність 1. «Історія про Лейлу». Мета завдання – формувати навички неупередженого ставлення до ситуації, уміння аналізувати ситуацію та оперувати фактами, а не оціночними судженнями. Усвідомити, що недостатня кількість інформації призводить до викривлення фактів.

Діяльність 2. «Спостереження уроку». Мета заняття: ознайомити учасників з особливостями проведення спостереження за уроками, протоколами спостереження; розвивати вміння об'єктивного спостереження.

Рефлексія навчання за методом “6 капелюхів”.

3.8 Педагогічний практикум.

Робота в групах. Рольова гра «Практикум супервізора»

I етап (10 хв). Проведення уроку

- Учитель - проводить фрагмент уроку (10 хв)
- Супервізор – спостерігає за уроком
- Учні – беруть участь в уроці та діють за вказівками вчителя

II етап (10 хв). Індивідуальна робота

- Учитель - готується до рефлексії свого уроку
- Супервізор – готується до супервізійної бесіди (кейс для супервізора)
- Спостерігачі – опрацьовують 10 правил супервізійної бесіди (кейс для спостерігача)

III етап (30 хв). Супервізійна бесіда.

- Супервізор проводить супервізійну бесіду з учителем (супервізантом)
- Спостерігачі – спостерігають за процесом її проведення та роблять нотатки

(Аналіз дій учителя та супервізора)

IV етап (20 хв). Зворотний зв'язок.

Спостерігачі діляться результатами своїх спостережень з супервізором та учителем (супервізантом)

V етап (20 хв). Підбиття підсумків.

- Як почувалися під час гри?
- Що сподобалося?
- Що виявилось для Вас новим?
- Які рекомендації щодо проведення супервізійної бесіди взяли для себе?

1.9 Практикум супервізора

Оформлення плану-графіка проведення супервізії. Види діяльності в плані-графіку супервізії.

Оформлення звіту про проведення супервізії.

Рекомендована література

1. Борисенко Ю. Ціннісні аспекти супервізії в освіті. УІРО. 2024. 13 с.
2. Борисенко Ю., Венгловська О., Новик І. Розвиток лідерських якостей супервізорів. УІРО. 2024. 13 с.
3. Венгловська О. Андрогогічний підхід у супервізії. УІРО. 2024. 15 с.

4. Гладкова Г. Документальне оформлення супервізії. УІРО. 2024. 11 с.
5. Гладкова Г. Кейс документів супервізії: додаток до брошури «Документальне оформлення супервізії». УІРО. 2024. 13 с.
6. Гладкова Г. Планування і проведення супервізійної. УІРО. 2024. 13 с.
7. Гладкова Г., Новик І. Цикл супервізії. УІРО. 2024. 10 с.
8. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Vivat, 2021. 528 с.
9. Коритнюк Р. С., Ніженківська І. В., Кисельова О. Г., Косяченко К. Л., Давтян Л. Л. Принципи і методологія сучасної андрагогічної моделі навчання дорослих. Збірник наукових праць співробіт. НМАПО імені П.Л. Шупика. № 29. 2018. С. 59-69.
10. Лук'янова Л. Б. Акмеологічний ресурс андрагогічної моделі навчання. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. С. 31-36.
11. Марчук А.В. Андрагогіка: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
12. Наказ МОН від 20.09.2024 р. № 1349 «Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти».
13. Новик І. Профіль супервізора. УІРО. 2024. 12 с.
14. Новик І., Венгловська О. Кейс для педагога-наставника. Київ. УІРО. 2023. 30 с.
15. Підготовка тренерів для навчання супервізорів у сфері загальної середньої освіти (за програмою підготовки надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії): путівник для тренерів / укладачі В. Байдик, І. Горбенко, С. Корольок, Д. Полтавська, О. Федоренко. Київ, 2024, 78 с.
16. Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії): наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2024 № 855, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 серпня 2024 року за № 1201/42546.
17. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 20.09.2024 № 1349.
18. Романовський О.Г. Лідерські якості в професійній діяльності. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 143 с.
19. Стягунова О. Принципи, форми та методи супервізії. УІРО. 2024. 14 с.
20. Стягунова О. Супервізія як інструмент розвитку професійної саморефлексії. УІРО. 2024. 13 с.
21. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: poradnik для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с.
22. Супервізія як стратегія покращення якості викладання: Порадник для супервізорів (наставників), 2018. 76 с.
23. Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності : збірник діагностичних матеріалів / Ю. Борисенко, О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, О. Федоренко; за заг. ред. І.Новик. Київ: УІРО, 2024.